

Novi Pazar, 24. april 2014. godine

ČEMU LJUDSKA PRAVA, IZ PERSPEKTIVE VAŽEĆEG I BUDUĆEG USTAVNOPRAVNOG SISTEMA SRBIJE

Izveštaj sa javne rasprave

U Kulturnom centru Novog Pazara je 24. aprila 2014. godine održana javna rasprava povodom predstavljanja izveštaja politike (eng. Policy Brief) pod nazivom „[Čemu ljudska prava, iz perspektive važećeg i budućeg ustavnopravnog sistema Srbije](#)“, autora Saše Gajina.

Cilj izveštaja politike „Čemu ljudska prava, iz perspektive važećeg i budućeg ustavnopravnog sistema Srbije“, koji je nastao u okviru projekta „[Iščekujući novi ustav](#)“, jeste da ukaže na nedostatke postojećeg ustavnopravnog sistema poštovanja i zaštite ljudskih prava i da preporuči pravce revizije ustavnih pravila o ljudskim pravima u perspektivi donošenja novog ustavnog dokumenta.

Dragan Đorđević, koordinator Mreže odbora za ljudska prava u Srbiji, otvorio je raspravu u ulozi moderatora skupa, naglašavajući da veoma važna tema kao što je revizija postojećeg Ustava Republike Srbije nije prisutna u javnom prostoru i da skoro niko osim EPuS-a to pitanje još uvek nije pokrenuo.

„Novi ustav je neophodan“ – rekao je Đorđević, potkrepljujući ovu tvrdnju argumentima vezanim za proceduru i postupak donošenja trenutno važećeg ustava. „Svaka politička partija je u ustav ugradila svoj deo, političari su se pojavljivali u javnosti kako bi uticali da referendum ne propadne, poslanici su dobili tekst na dan glasanja, poslovnik Skupštine je izmenjen na dan glasanja, a najvažniji akteri su bili isključeni iz procesa“ - naveo je Đorđević. On je u nastavku svog izlaganja ukazao i na to da ništa od onoga zbog čega se ustav iz 2006. godine doneo nije postignuto, budući da je evidentno da vladavina prava nije unapređena, institucije nisu ojačane, poštovanje i zaštita ljudskih prava nisu unapređeni.

Aktivnosti EPuS-a i do sada sprovedene javne rasprave pokazale su da je **izuzetno važno koja će procedura za izmenu ustava biti izabrana**. U tom smislu, važno je da se postigne konsenzus i da se u proces donošenja novog ustava na inkluzivnom principu uključe građani, nevladine organizacije i ostala zainteresovana javnost.

Saša Gajin, vanredni profesor Pravnog fakulteta Univerziteta Union u Beogradu i autor izveštaja politike, u svom izlaganju je upoznao prisutne sa sadržinom i ključnim stavovima iznetim u izveštaju. Na samom početku istakao je da nam revizija ustava kao državi predstoji zbog toga što pridruživanje Evropskoj uniji podrazumeva da se **u ustavnom tekstu mora „obezbediti mogućnost implementacije evropskih zakona“**. Isto tako, reforma pravosuđa nije uspeła da doprinese ostvarenju cilja da pravosuđe u Srbiji učini efikasnim,

dostupnim i zasnovanim na osnovnim principima ljudskih prava, a to je takođe zahtev koji se pred svaku državu postavlja u procesu pridruživanja Evropskoj uniji. Pored toga, podsetio je i na razloge koji potvrđuju nelegitimnost i nelegalnost trenutno važećeg ustava. **„Zbog svega toga potrebno je da, na vreme i pre nego što političarima revizija ustava dođe na „agendu“, mi kao građani razgovaramo o reviziji“ – rekao je Gajin.**

Objasniću neke ključne stavove date u izveštaju, Gajin se posebno osvrnuo na potrebu da pravila o ljudskim pravima budu upisana u ustav, zasnivajući to na ideji ustavne demokratije prema kojoj se zajednica konstituiše na temelju potrebe da se ljudi priznaju i prepoznaju kao slobodni. S tim u vezi, odredba u našem važećem Ustavu koja kaže da „država pripada srpskom narodu i ostalima“ ne proizvodi ustavnu demokratiju i da rađa nejednakost. Takođe, dodao je da bi unošenje u ustav odredaba koje se odnose na garanciju zabrane dužničkog ropstva i garanciju prava na privatnost, itekako u današnje vreme imalo smisla.

Alija Halilović, predsednik NVO „Građanski forum“ iz Novog Pazara, započeo je izlaganje konstatacijom da „državne institucije krše ustav, a da građani neće prekršiti ustav“. Polazeći od ličnog iskustva, naveo je da je pravosudni sistem najslabija karika vlasti i da se često dešava da zbog toga što ne žele da se zamere političarima, radnici u pravosuđu ne obraćaju pažnju na prava i interese građana. Prema njegovom mišljenju, nama treba ozbiljan akt koji će biti temelj odnosa u društvu i zbog toga je važno da javna rasprava u postupku donošenja novog ustava bude ozbiljna i da u njoj učestvuju eksperti, organizacije civilnog društva i građani.

U diskusiji koja je usledila učešće su uzeli predstavnici Gradske uprave grada Novog Pazara, organizacija civilnog društva i medija. Munir Poturak, član Gradskog veća u Novom Pazaru, ukazao je na manjkavosti procesa donošenja ustava od 1990. godine do danas, odnosno da su svi ustavi koji su donošeni oslikavali položaj i unutrašnje prilike u zemlji. Prema njegovom mišljenju problem je u tome što je 60–70 odsto narodnih poslanika iz Beograda

koji ne znaju kako se živi u ostatku Srbije i što nemamo tzv. donji dom u kome bi mogao da se čuje glas građana, pa se s tim u vezi ne uvažavaju dovoljno potrebe svih građana i njihove specifičnosti. Za Almu Junis, predsednicu Udruženja samohranih roditelja „Zajedno“ iz Novog Pazara, od posebnog značaja je pitanje političke volje vlasti za reviziju ustava i spremnost vlasti da omogući da širi krug ljudi uzme učešće u tom procesu.

Zibija Šarenkapić iz Kulturnog centra „Damad“ iz Novog Pazara smatra da bi glas građana i organizacija civilnog društva u procesu revizije ustava trebalo da se čuje iako, po njenim rečima, ne postoje velike mogućnosti da se utiče na donošenje ustava. Za nju su od posebne važnosti odredbe ustava koje se tiču rodne ravnopravnosti kao i pitanje decentralizacije i regionalizacije Srbije koje bi trebalo da bude rešeno tako da bude u

interesu građana, posebno građana u rubnim područjima zemlje koja su multietnička kako bi se bolje iskoristili resursi u tim područjima.

Ramiz Crnišanin, predsjednik NVO „Sandžački intelektualni krug“, smatra da su normativno ljudska prava dosta dobro obrađena, da su učinjeni pomaci u ostvarivanju prava manjina, ali da postoje problemi zbog toga što kod nas „ne vlada pravna država, odnosno ne poštuje se ono što je zapisano“. Fahrudin Kladničanin, programski koordinator NVO Akademska inicijativa „Forum 10“ iz Novog Pazara, ukazao je na problem na jugu Srbije gde učenici albanske i srpske nacionalnosti idu u odvojene škole i upitao da li je taj svojevrsni oblik segregacije moguće prevazići ustavnim reformom. Osim toga, polazeći od iskustava Holandije gde su internet uzbunjivači ustavom zaštićeni, upitao je da li je moguće i u Srbiji učiniti takav korak kada na red dođe revizija ustava.

Bisera Šećeragić iz lokalnog veća EPUŠ-a u Novom Pazaru smatra da bi trebalo obezbediti mehanizam kojim bi trebalo sprečiti primenu svakog zakona koji nije u skladu sa ustavom. Svoju tvrdnju potkrepjuje primerom Uredbe Vlade iz 2005. godine kojom su poreski obveznici sa teritorije AP KiM oslobođeni plaćanja PDV-a koja nije u skladu sa ustavom, ali koja se primenjivala i bila na snazi dugi niz godina, čime su u neravnopravan položaj dovedeni ostali privredni subjekti koji posluju u Srbiji.

Istraživački forum Evropskog pokreta u Srbiji je [inicijativu o promeni](#) Ustava Republike Srbije pokrenuo 2012. godine, na šestogodišnjicu od njegovog donošenja, sa ciljem da kroz konkretne predloge javne praktične politike podstakne intenzivnu javnu raspravu o razlozima za promenu važećeg Ustava i optimalnoj demokratskoj proceduri koja bi dovela do usvajanja novog ustavnog dokumenta i obezbedila njegov najveći mogući legitimitet.

Istraživački forum predstavlja programsko telo Evropskog pokreta u Srbiji u okviru koga se sprovode sveobuhvatna i dubinska istraživanja i analize aktuelne situacije u procesu reformi, odnosno pišu i predstavljaju alternativni predlozi za javnu praktičnu politiku za efikasniju i efektivniju reformu u oblastima relevantnim za proces evropske integracije Srbije. Projekat „Iščekujući novi Ustav“ Evropski pokret u Srbiji sprovodi uz podršku **ambasade Kraljevine Holandije u Srbiji**. Rad Istraživačkog foruma Evropskog pokreta u Srbiji je podržan od strane „**Think Tank Fund**“ programa **Fondacija za otvoreno društvo**.